

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Ο Ρόλος του Κριτικού Στοχασμού στη Μάθηση και Εκπαίδευση Ενηλίκων

Ενότητα 12: Ο Κριτικο-στοχαστικός Εκπαιδευτής και η Κοινωνικο-πολιτική Διάσταση του Ρόλου του

Γιώργος Κ. Ζαρίφης

Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Γ. Ο Ρόλος του Κριτικά Στοχαζόμενου Εκπαιδευτή Ενηλίκων

Ζητήματα ενδυνάμωσης των ενήλικων
εκπαιδευομένων και η κοινωνική και πολιτική
διάσταση του ρόλου του εκπαιδευτή

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ 12^ο

Ο ΚΡΙΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΟΥ

Η Εκπαίδευση Ενηλίκων ως Μέσο Άσκησης
Πολιτικής, Ζητήματα Εξουσίας, Χειραφέτηση και
Κοινωνική Αλλαγή

Ο ΚΡΙΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΟΥ

Ο εκπαιδευτής ενηλίκων βρίσκεται στην πλεονεκτούσα θέση να εργάζεται με ανθρώπους που είναι σε μεγάλο βαθμό συνειδητοποιημένοι και όσον αφορά στην εκπαίδευσή τους έχουν σαφή άποψη και λόγο. Κατά συνέπεια, η αλληλεπίδραση του εκπαιδευτή με τους εκπαιδευόμενους στηρίζεται σε βάση ορθολογική και διέπεται από τους κανόνες των διαπροσωπικών σχέσεων που ισχύουν για τους ενήλικους με πλήρη ευθύνη και συναίσθηση των πράξεών τους. Βέβαια, η διάθεση αυτοκαθορισμού στην εκπαιδευτική διεργασία δεν χαρακτηρίζει εξ ορισμού τους ενηλίκους, δεδομένου ότι πολλοί δέχονται – και συχνά επιδιώκουν – το ρόλο του παθητικού εκπαιδευόμενου. Κατά συνέπεια, αποτελεί καθήκον του εκπαιδευτή ενηλίκων να δημιουργήσει ή να ενισχύσει αυτή τη διάθεση, η οποία, κατά κοινή ομολογία, είναι περισσότερο πιθανό να εκδηλωθεί σε ενήλικους απ’ ό,τι σε εκπαιδευόμενοι του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΟΥ

Το πρώτο βασικό χαρακτηριστικό του κριτικοστοχαστικού εκπαιδευτή ενηλίκων είναι η *δεκτικότητα στην αλλαγή*. Πρόκειται αρχικά για την αποδοχή μιας προβληματικής κατάστασης και στη συνέχεια τη δραστηριοποίηση με στόχο την επίλυσή της. Ωστόσο, αξίζει να διευκρινιστεί πως με τον όρο «προβληματική κατάσταση» δε σημαίνεται μόνο ένα πραγματικό πρόβλημα αλλά και οποιαδήποτε κατάσταση που χρειάζεται αλλαγή.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΟΥ

Κάτι ακόμη που χαρακτηρίζει τον κριτικά στοχαζόμενο εκπαιδευτή ενηλίκων είναι η διάθεση για *συνεχή προβληματισμό και αμφισβήτηση*. Κάθε θεωρητική υπόθεση ή δράση του ατόμου οφείλει να αποτελεί αντικείμενο προβληματισμού, ο οποίος θα οδηγήσει σε αξιολογικές κρίσεις και αποτελεσματική δράση.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΟΥ

Η ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΑΝΑΓΚΩΝ ΩΣ ΚΡΙΤΙΚΟΣΤΟΧΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Εξέχουσας σημασίας πρακτική που οφείλει να εφαρμόζεται πριν από το σχεδιασμό οποιουδήποτε προγράμματος εκπαίδευσης ενηλίκων είναι η διερεύνηση των εκπαιδευτικών αναγκών της ομάδας που πρόκειται να εμπλακεί στο πρόγραμμα. Πρόκειται για διαδικασία κατά την οποία διερευνώνται με τρόπο συστηματικό οι ανάγκες της ομάδας εκπαιδευόμενων σε μαθησιακό υλικό και οι δυνατότητές τους να αναπτύξουν περαιτέρω δεξιότητες.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΟΥ

ΚΡΙΤΙΚΟΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Η επιτυχία ενός προγράμματος εκπαίδευσης ενηλίκων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον κατάλληλο εκπαιδευτικό σχεδιασμό. Ο σχεδιασμός των προγραμμάτων εκπαίδευσης οφείλει να πηγάζει από τα δεδομένα της διερεύνησης των εκπαιδευτικών αναγκών που έχουν οι εκπαιδευόμενοι. Ωστόσο, η εισαγωγή της πτυχής του κριτικού στοχασμού στο στάδιο της διερεύνησης αναγκών, με τον τρόπο που αναφέρθηκε στο προηγούμενο υπομάθημα, ή και με άλλους τρόπους, δεν αρκεί · ο κριτικοστοχαστικός σχεδιασμός προγραμμάτων διδασκαλίας χαρακτηρίζεται και ο ίδιος από την προσαρμοστικότητα και τη δυνατότητα για ανατροπή και αμφισβήτηση.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΟΥ

ΚΡΙΤΙΚΟΣΤΟΧΑΣΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΠΟΥ ΘΑ ΔΙΔΑΧΘΕΙ

Το αντικείμενο που πρόκειται να διδαχθεί εντός ενός προγράμματος εκπαίδευσης ενηλίκων καθορίζεται από τους οργανωτές του. Οι ίδιοι συχνά έχουν μικρή σχέση με την εκπαίδευση ενηλίκων ως διαδικασία, καθώς ενδιαφέρονται απλώς για την εκμάθησή του αντικειμένου από τους εκπαιδευόμενους. Είναι πιθανό να έχουν συμβουλευθεί ειδικούς σε έναν συγκεκριμένο επιστημονικό κλάδο για τις λεπτομέρειες του γνωστικού αντικειμένου, ή να έχουν αναθέσει σε αυτούς τον αναλυτικό καθορισμό του. Σε κάθε περίπτωση, υπάρχει σημαντικό ενδεχόμενο η σχέση τους με την εκπαίδευση ενηλίκων ως θεωρία να είναι μικρή. Εξίσου σημαντικό είναι το ενδεχόμενο οι σχεδιαστές του προγράμματος να έχουν μικρή σχέση με το γνωστικό αντικείμενο.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΟΥ

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΩΣ ΚΡΙΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Ο κριτικά στοχαζόμενος εκπαιδευτής ενηλίκων παραμερίζει τις παραδοσιακές μορφές αξιολόγησης, που επί το πλείστον περιλαμβάνουν σχολειοποιημένες μεθόδους και έχουν ως αποκλειστικό στόχο την κατάταξη και την επιλογή.

Απομακρύνεται από την αποκλειστική χρήση της αριθμητικής αξιολόγησης, και προσπαθεί να αναδείξει την περιγραφική κι αναλυτική αξιολόγηση των εκπαιδευομένων ως κυρίαρχα όργανα αποτίμησης του εκπαιδευτικού έργου ως συνόλου.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΟΥ

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΩΣ ΚΡΙΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Ο κριτικά στοχαζόμενος εκπαιδευτής ενηλίκων παραμερίζει τις παραδοσιακές μορφές αξιολόγησης, που επί το πλείστον περιλαμβάνουν σχολειοποιημένες μεθόδους και έχουν ως αποκλειστικό στόχο την κατάταξη και την επιλογή.

Απομακρύνεται από την αποκλειστική χρήση της αριθμητικής αξιολόγησης, και προσπαθεί να αναδείξει την περιγραφική κι αναλυτική αξιολόγηση των εκπαιδευομένων ως κυρίαρχα όργανα αποτίμησης του εκπαιδευτικού έργου ως συνόλου.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΟΥ

Ο εκπαιδευτής του τυπικού συστήματος εκπαίδευσης αποτελεί το διαμεσολαβητή ανάμεσα στους εκπαιδευόμενους και την κοινωνία, με την έννοια ότι τους εξοικειώνει με τους θεσμούς της. Στην εκπαίδευση ενηλίκων η διαμεσολάβηση αυτή νοείται ως η δημιουργική διαδικασία μεταγραφής των κοινωνικών δεδομένων και η συγκεκριμένη νοηματοδότησή τους. Ο κριτικοστοχαστικός εκπαιδευτής ενηλίκων συντελεί ακριβώς στη φύση αυτής της νοηματοδότησης. Ωστόσο, διερευνώντας κανείς το ρόλο του, θα διαπιστώσει πως η κοινωνικοπολιτική του διάσταση δεν περιορίζεται σε αυτό · ο κριτικός στοχασμός ως τρόπος θέασης της πραγματικότητας ανάγει τον εκπαιδευτή ενηλίκων σε άμεσο φορέα της αλλαγής.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΟΥ

Όμως, η ιδιότητά του ως εκπαιδευτή ανάγει το χαρακτηριστικό αυτό σε εξέχουσα παιδαγωγική ικανότητα, με την έννοια ότι προωθεί την πολιτική συνειδητοποίηση των εκπαιδευομένων. Έτσι, η κοινωνικοπολιτική διάσταση του ρόλου του σχετίζεται τόσο με τον ίδιο ως άτομο όσο και με τους εκπαιδευόμενους ως υποκείμενα που κοινωνικοποιούνται σχετίζεται, ακόμη, με την ίδια την κοινωνία της οποίας μέλη είναι ο εκπαιδευτής αλλά και οι εκπαιδευόμενοι.

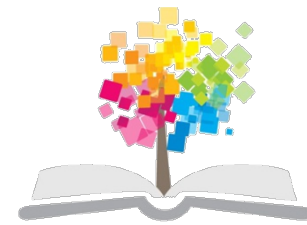

Ο ΚΡΙΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΟΥ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

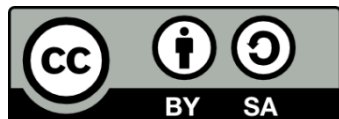
Η πρώτη κοινωνική σύμβαση την οποία ο κριτικοστοχαστικός εκπαιδευτής ενηλίκων καλείται να ανατρέψει είναι η εξουσία που πηγάζει από την ίδια τη θέση του. Η ιδιότητα του εκπαιδευτή του επιτρέπει να καθορίζει ορισμένες από τις κινήσεις και τις συμπεριφορές των εκπαιδευομένων. Ακόμη, του προσδίδει το χαρακτηριστικό της αυθεντίας, που σπάνια αμφισβητείται. Ταυτόχρονα, εκτός από εισηγητή γνώσεων αποτελεί και αξιολογητή των εκπαιδευομένων, κάτι που περιχαράσσει σε μεγαλύτερο βαθμό την εξουσία του. Πρόκειται για μια διαδικασία νομιμοποίησης των απόψεων και πράξεων του εκπαιδευτή, ακριβώς λόγω της ιδιότητάς του.

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Χριστίνα Πάσχου
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό Εξάμηνο 2013-2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ